

**Den Advocaet Van Qvaeede Saeken Met Naeme Daniel Van
Henghel Predikant Tot Uytrecht**

Hazard, Cornelius

Antwerpen, 1673

II. Artikel. Onwetenheyt van Daniel aengaende de aenbiddinghe ende
religieuse eere.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-71559](#)

uit gheschieden en magh?

Wat sout ghy my antwoorden? bedenckt u eens/ en
weer m' her te segghen.

Ghy hebt oock vergheten het boeck ende Capittel
van Lactantius aen te wisen / die ghy tot uw' boozdeel
citeret/ wijs ons de eyghen plaeften aen / op dat wij die
moghen naesten.

H. A R T I K E L.

Onwetenheyt van Daniel aengaende de aenbiddinghe ende religieuse eere.

Alsoo Daniel van 't vyfde blad/ tot 25, de Room-
sche Kercke besonderlycht niet en schijnt te taxe-
ren/ sprekende meest in 't ghemeen / sooo sal ick al dat
ghetrouwigh laren passeren als ons niet besonderlycht rae-
kende/ ten sy dat hy van de Thesis, dat is / van die al-
gheneene spreuken of voorstellinghen / wilt komen tot
de besondere/ ooste d'hypotheses, ende die aen de Room-
sche Kerck appliceren / dan sullen onse antwoorden
terdigh zyn.

Ich gae dan over / tot het 25 bladt / daer hy dyp-
sucken in't besonder opbadt teghen de Catholijken.

het eerste stuck is de aenbiddinghe, waer van hy soo
spreekt: De Roomsche Kercke wilt dat verscheyden
persoenen / als de Enghelen / de H. Maghet Maria,
andere verstorzen Heilighen / midis gaeders eenighe
heiliche dinghen en saccken / als het krups / heiden-
slequien Christi ende der Heilighen / met eene reli-
giouse eere moghen en MOETEN ghe-eert woorden.

Datmen 't mogen doen/ is waer: Datmen 't MOE-
TEN doen / waer heft ghy dit in onse boeken gelezen?
Wilt ghy ons komen onderwijsen/ en zyt ghy noch soa
onwetende in 't ghene wog leeren? Ick hebbe nu meer
als aen ses van uwe mede-predikanten met verschey-
den ghedachte schriften ront uyt gheseyt dat se de
waerheyt spaerden/ segghende/ dat wij die voorsydde
verjoonen of dinghen MOETEN eerlen: En komt ghy/
naer

naer al dit / wederom met dese lenghen te hooghon-
oste indien ghy mijne schriften niet ghelesen en hebt/
stelt my dan jemandt van onse tressycke schrijvers op
het papier / die absolutelijck segghe dat w^p het MOE-
TEN doen. 'En ix hier niet te doen met te segghen
al wat u in 't hooft komt / oster wat ghy in de boeken
van uw^s-ghesinde ghebonden hebt (want ick en hebbe
tot noch toe niet eenen ghelesen die niet vol van mis-
slaghen en ix) ghy moest onderhouden 't gene ghy en
ander Pag 22. wilt inscherpen / te weten / dat men den
staet vande questie wel moet formeren, als men een an-
der wilt onderwijsen / waer in ghy terstond daer naer
schandelijck wist : Leert dan voortaen uw^e ghemeeente
dat de Catholijcken noch heeldren/ noch Heiligen/ niet
en MOETEN, maer wel MOGHEN met eere achter-
volghen.

Laet ons nu hoozen / wat seght ghy daer van? De
Ghereformeerde, seght ghy / en kunnen dit niet toestaen,
maer oordeelen het selve afgodeye te zijn.

Maer siet ghy niet dat ick u met den H. Jacobus
Cap. 4. v. 13. sal vraghen: Wie zijt ghylieden om die
re oordeelen? Zijt ghy Propheten/ oster Apostelen die in
uw^s voordeel niet en kont missen? hebt ghy de gabe van
onseynbaerheyt? Wie zijt ghy? Want dat ghy hier et-
te Schriftuere d^ryp oster hier op maskanderen hooppt/
dat en kan uw^s voordeel niet goet macken: Want w^p
hebben in den voorgaenden Artijkel ghesien dat ghe-
vier Schriftuer-plaetsen voor gestelt hebt op de welt/
dat ghe de Schriftuere niet en verstaet. Nochans/
indien ghy meynt dat ghe nu wat beters hebt/ siet
het ons voor

Ghy seght voor eerst: De religieuse cere die heitcont
woerd aen schepelen ix afgoderge / ende strijdt teghen
Matth. 4. 10, daer geseyt woerd: Den Heere uwen Godt
sult ghy aenbidden, ende hem alleen dienen.

Hoe sinjt ghy dese Schriftuer-plaetsen hier soo plot-
selijck op het papier sonder eenighe slot-reuen / oster
verklaringhe? wat meynt ghy dan dat se soo blart
voor u leggt dat se gheen slot-reedey van doen heeft?

Wilt ghy klaer sien dat' er meer swarigheyt is dan
ghe meynt / ende dat uyt die Schriftuer-plaetsen niet
ensier teghen het ceren vande Heylighen ofte Enghe-
len (want dit is al een dingen/ om dat Christus Matth.
22 v. 30. expresselijck seght dat de Heylighen sulle zijn
gelijk de Engelen in den hemel) besloten kan wozden?

Antwoort m' eens als een kloek man / ende seght
op of dese slot-reeden goet is: Paulus seght 1. Timotheus 6.
16. God alleen is onsterflich. Ergo de siele van den
mensch en is niet onsterflich: Ghy moet segghen dat
dit niet en volght: Alsoo en volght het oock niet: Chri-
stus seght: Ghy sult uwen Godt alleen dienen; ergo men
magh niemand anders dienen; andersins soude Pau-
lus qualijk gheleert hebben als hy segde tot de Galat-
ten cap. 5. 13. Dient malkanderen.

Ich waeghe ten tweeden of dese slot-reeden goet is:
Paulus 1. Timotheus 1. 17. Eere ende heerlijckheydt sy een
Godt alleen, Ergo men magh niemand anders eerent/
nochte verheerschen: ghy moet wederom seggen dat
dese slot-reeden niet en deugt / andersins soude Godt
selve qualijk gheboden hebben dat men Vader en Moe-
der sou eerent.

Ich waeghe ten derden of dit wel volght: Christus
seght: ghy sult den Heere uwen Godt aenbidden, Ergo
men magh niemand anders aenbidden: ghy moet noch
ens segghen dat dit niet en volght; andersins souden
de kinders van de Propheten 4. Regum 1. qualijk ghe-
daen hebben als se Eliseus aenbaeden om dat den geest
van Elias op hem ruste/ dat is/ om dat hy een Propheet
was: Balaam soude oock Num. 22. 31 qualijk gedaen
hebben om dat hy den Enghel die voorz hem stont aen-
badt/ waer over hy nochtans van den Enghel niet be-
vist en wiert.

Diet ghe noch niet dat het niet ghenoech en was die
Schriftuer-plaetsen plotselijck te smijten op het papier
sonder eenighe slot-reeden te maeken: Want nu siet ghe/
ken hy dat ghe heel blindt zijt / uyt dese dzy ofte vier
voorsydse Schriftuer-plaetsen/ dat het gheensins en
volght dat men niemand anders en magh eerent, noch
dienen, noch aenbidden als Godt; om dat de Schrif-
tuere

were seght : Ghy sult den Heere uwen Godt aenbidden,
ende hem alleen dienen.

Wat seght ghy hier op ? stemt ghy my toe dat wy
malkanderen wel moghen dienen, ghelyck Paulus seght?
en vader en moeder eeren, ghelyck Godt ghebiedt : en
Propheten / en Engelen aenbidden / ghelyck de kinder-
ren der Propheten / ende Balaam ghebaen hebben. Ghy
moet my dit toestemmen of het u lief is of leeft.
Want de woorden vanne Schrifteure sijn klaer : Hoe
sult g'het dan maeken ? ofte waer henen nu niet wele
Schrifteuer-plaets om daer uyt te beslyuten dat wy
afgoderen bedijven als wy de Heylighen / ende Eng-
elen / eeren, dienen, ende aenbidden ?

Wilt ghy onderschept maken tusschen de Eere, dienst,
ende aenbiddingbe die wy Godt alleen schuldigh zyn/
ende tusschen de eere / dienst / ende aenbiddinghe die
wy moghen of moeten aen malkanderen, ofte aen onse
oversten, ofte aen vader en moeder bewyzen ? Dat ist
dat wy oock segghen : Maer seght ons eens waer in
dat dit onderschept bestaet ? Ghy en kont my anders
niet antwoorden als dat de eere, dienst, aenbiddingbe
die wy Godt schuldigh zyn / moet Godlijck zyn / ende
die wy aen de menschen bewyzen / moet menschelijck
zyn.

Maer hier mede en ben ick noch niet voldaen ; nu
moet ghy my boorders segghen waerom dat de eere
die wy Godt schuldigh zyn / moet Godlijck zyn /
ende de andere / menschelijck : Ghy en kont my gheene
andere reden gheven als om dat de eere / dienst / ende
aenbiddinghe moet soodanigh zyn als de conditie ofte
weerdigheydt is van de ghene die men eert / dient /
ende aen-bide ; verholghens dat de eere die men
Godt schuldigh is / moet Godlijck zyn om dat hy
Godt is , ende de eere die men aen de menschen be-
wyft moet menschelijck zyn / om dat die van conditie
wegen menschen zija : Studeert soo lanch als 't u
belieft / ghy en zyt my niet machtigh eenighe andere
reden te gheven.

Wel aen : Hier uyt volght nu nootsaekelijck dat hy
soo verre daer eenighe schepseken zyn die minder han-
conditie

conditie ende weerdigheyt zijn als Godt / ende nochtans meerder als enckele menschen / ist dat ik se eere/ diene/ oster aenbidde volghens haere conditie of weer-
digheyt / die eere / dienst / ende aen-biddinghe
moet minder zijn als die men Godt schuldigh is /
meerder nochtans als die men een enckele men-
schen bewijst: Want soo als ghp / ende alle men-
schen my moeten toestemmen / ghelyck de eere die
hy Godt toe-draghen Godlyck is / om dat hy Godt is,
ende die hy aen enckele menschen bewijzen / mensche-
lyck is / om dattse menschen zijo / alsoo moet het noot-
sachelyck volghen / indien jemandt eere bewijst aen
soodaniche scheepselen die van conditie weghen min-
der als Godt / ende meerder als menschen zijn /
dat die eere minder moet zijn als die men Godt
schuldigh is / ende meerder als die men een de men-
schen bewijst:

Maer de Enghelen ende Heplighen des hemels/
In minder als Godt / ende meerder als menschen /
Ergo de eere die men haer toe-dzaeght moet minder
zijn als die men Godt schuldigh is / ende meerder als
die men een enckele menschen bewijst: Soodaniche re-
te bewijzen hy aen de Enghelen ende Heplighen
des hemels / Ergo 't is valsich dat die eere/ dienst/ oster
aenbiddinghe by ons afgaderg is.

Alsoo en heeft Balaam gheene afgoderge bedreken als
hy einen Enghel aenbadte / andersing soude hy hier
over han den Enghel huyten twyssel berispt zijn ghe-
weest so wel als over syne andere stukken; nochtans
diercere en kost oock niet borghelyck, noch niet men-
schelyck zijn, want Balaam wist wel dat hy einen En-
ghel booz-hadde die niet menschelycx noch borgher-
lycx hadde. Ergo.

'Selve is van de kinderen der Propheten als sy
Eliseus aenbaden: Want 't is seker dat sy hem niet
en aenbaden als Godt / noch oock als een enckel
mensch / waer als een heyligh Propheet / want sy tie-
pen: Den gheest van Elias rust op Eliseus, en dit was de
reden waerom dat sy hem aenbaden: Maer een heyligh
Propheet zijn / is boven de menschelycke conditie/
ergo

ergo als de kinderen der Propheten Eliseus om die reden aen laden / die aenbiddinghe moest meerder als menschelyck sijn / ende nochtans niet Godlyck.

Maer ghy seght Pag. 27 : Al bidden de Roomische de Heilighen aen met eenre eere van minder graet als Godt / soo blyfse echter vande selve specie / dat is religieus ende Godts-dienstigh.

Dit is dan uw' argument : Die mindere eere die de Catholijken de Heilighen toe-dzaghen blijft Godsdienstigh, ergo s'is van de selve specie niet de eere die Godt alleen toe-komt / Ergo t'is afgoderye :

Hiert nu wederom uwe ontwetenhepdt : 't is eben eens of ick soo argumenteerde : Mugghen en Oliphanten zijn beesten / ergo Mugghen en Oliphanten zijn van de selve specie : Wat dunkt u / volght doe wel / alsoo en volght het oock niet : De eere die wy de Heilighen toe-dzaghen is Godsdienstigh, Ergo s'is in hant de selve specie niet de eere die Godt alleen toe-komt : Weet ghy dan niet quod sub uno genere possint esse species diversa die niet meer ghelykenisse en hebben niet wankanderen als eenre Mugghe ende eenen Oliphant / alsoo en heeft de eere die wy de Heilighen toe-daghe (schoon sy religieus ofte godts-dienstigh is) niet meerdere ghelykenisse met de eere die Godt alleen toe-komt / als eenre Mugghe heeft met eenen Oliphant.

Leert op een ander tydt heter argumenteren / ende niet meer enckelijck segghen / t'is afgoderye men bezet afgoderye &c. dat en is niet anders als schreeuwen sonder eenigh slot ofte reden.

We andere schrifteuer-plaetsen en zijn niet een haer beter : De erste is uit Apoc. 19. 10. Daer Ioannes viel voor de voeten van eenen Engel om hem te aendidden / maer den Enghel en wild'et niet toelaten / segghende : Aenbidt Godt.

Hebt ghy van dese Schrifteuer niet anders te seggijn als dit : of ick u toonde dat se dooz ons is / wat sou ghy segghen ? Ick toon'et : ofte Ioannes meende dat het Godt selbe was / die hem verscheen / of dat het een Enghel was ? Een van heyde moet waer sijn / meynde hy dat 't Godt was / niet redch wiert hy

berispt; want 't en was Godt niet: meynde hy dat het en Enghel was? niet te min hy heeft hem aenbeden/ waerom berispt ghy ons dan/ als wy doen het gheue loanne ghegaen heeft:

Hoog nu de antwoorde van uwe' meester / dat is/ van den H. Augustinus: Waerom / segt hy/ Q 61. in Gau. wiert Ioannes berispt / niet om dat hy faelde in de aenbiddinghe / maar om dat hy faelde in den persoon/ meynende dat het Christus of Godt was. Kiest nu dat ghe begheert: Wilt ghy gheen van beydē / bewijst dan dat gheen van beydē en bestaet; ende als ghe dit sult ghedaen hebben / dan sal ick noch / tot eene toe-maete/ vjaeghen: Hoe dat Ioannes booz de tweede heer (ghelyck ghe kon sien Apoc: 22. 8.) den Enghel bestwilien aenbidden / hadde hy dan alreide verghe-
ind dat hy een wepnigh te vozen hier aber berispt was / ofte en wilde hy misschien niet gheleert woerdē / bedenkt dit eens wel / ende siet hoe dat g'het kont af-
haleien: Ondercusschen en is'er niet meer apparen-
tie om ugt dese schriftuer-plaerse te slugten dat wy af-
goderge bedzygen met de Enghelen t'eren / als'er
apparentie is dat daerom die ere van de selve specie
is wel de ere die Godt alleen toekomt / om datse reli-
gius oste godts-dienstigh is.

Ghy seght. i. Coloss. 2. 18. wordt den dienst vande
Engelen verboden.

Dier uwen Wybel nse / daer sult ghy binden Num.
70. dat sommighe ten tijde van Paulus den dienst der
Coghelen volghens de Philosophie van Plato wilden
inboren.

Ich en moet van u niet vjaeghen wat vooz eenen
dienst dit was / want ghy en kon dat niet weten als
vte d'oude schrijvers: hoorc die van sprekken.

Ienzu seght lib. 1 cap. 10. dat sommighe op den tijt
van Paulus leerden dat de Enghelen de wereldt hadden
gheschopen/ ver volghens haer wilden gedient hebben
als mindere Goden / ghelyck se doch Plato daer vooz
hield.

'Selbe ghetuighe Epiphanius lib. 1. Contra Haereses,
Kens 23. Theophylactus in hunc locum seght dat se leer-
den

den dat het menschelycke gheslache van de Enghelen
ende niet van Christo verlost was.

Oecumenius hoc loco seght / dat se ver baden tot Christum te gaen / waer segden dat w^p dooz de Enghelen
MOESTEN tot Godt gaen / alsoo / segt h^r borchetij
in eenen supersticieusen dienst der Enghelen.

Dit gaet vast / want niemand / als dese ende and're
oude schyzvers / en kan ons leeren wat dit voortreken
dienst zy ghevest daer Paulus van spreekt / als dese
mannen ; g'hebt ghehoogt hoedenigh dat h^r ghevest
is ; past hem nu eens / ist dat ghe kont / op de eereofte
dienst die w^p doen aen de Engelen : W^p en doen dat niet
als aen mindere Goden / noch als die het menschelyke
geslachte verlost hebbē met het upslupten d^a Christus,
noch met herbiedē van tot Christum te gaen / soo als die
oude ketters gedaen hebbēn / oft daerom van het Con-
cilie van Laodiceen cap. 35. als afgodisten verdoem
wierden : Hoe sult ghe dan dien dienst passen op onsen

Ghy seght 3. Het Vader ons leert ons alleen aent
bidden Onsen Vader die in de hemelen is / de welche mar
een is Matb. 23. 9.

Waer leere den Vader osse dat men den Vader AL-
LEEN moeten of maghen aenroepen / die soude ik
gheerne eens uit de woorden Christi betwesen sien.

Wie lossigheidt laet ghy wederom dlycken in de
schyzstuete die volght. Paulus , segt ghy / leere ons
Rom. 10. 14. dat w^p niemand moet aenroepen als in
den welcken w^p moeten ghelooven.

Paulus handelt daer van de loden die absolutielyc
in Christum niet en gheloofden dat h^r Godt / volgh-
maeker / ende onsen Verlosser was / daerom seght hi
seer wel / hoe sullen sy hem aenroepen / te weten / als
Godt / Saligmaker / ende Verlosser des werelds /
daer se niet en ghelooven dat hy soodanigh is / vnde sou
in het waerachtigh dat men noch gheest Verplighen en
maghaenroepen die men niet en gheloost heyligh ope
gheluck / saligh te zyn : Want iemandt aenroepen die
men niet en kent / noch en weet wat dat h^r is / is tot
pen teghen den wint.

Waer te segghen dat Paulus hier soude verbieden

absolu

gjens

in han

sinself

he ont

ende a

anderes

het a

Goda

seght ve

mack

andere

het on

te verb

De

plaets

lyfian

enghe

der G

hemer

dighey

noogh

ue gl

wond

We

rat ar

dat ne

pliche

zort

nde o

selare

men

sobet

seghe

Paulus

leg

die no

nde r

ten E

absoluelyk niemand t' aenroepen als Godt / verbolegens dat dit sonder injurie Godts niet gheschieden kan / is openlyk segghen dat Paulus strijde tegen hi selven : ote ghys moet nootsakelijck segghen dat hi onderschecht heest ghemaecke tuschen aenroepen / inde aenroepen / ende dat dit onderschecht nerghens anders in en bestaet als in eene verschenden maniere van aenroepen ; inder voeghen dat het aenroepen Godts zy eene herkentenis van syne opperste majesteyt van de welcke / als de eerste fonteyne / alle volmaekte gaerde moet akommen ; ende het aenroepen van andere / zy een ootmoedigh versoeck van haere ghebeven om dooz haer enighe gaben van die eerste fonteyn te verkrighen.

Dat dit soo moet wesen blycck uyt verschenden plattsen van syne brieven daer hy de ghebeden ende bystant versoecke vande ghelooibighen om jet te verkrighen van Godt. Coloss. 4. 3. seght hy : Bidt voor ons dat God ons de goede ghelgentheydt (dit is de egghen hemerckinghe van uwen Wijbel Num. 4) ende vrymoeidheydt verleene om het Woordt des Euangeliums te mogen verbreyden. Rom. 15. 30. seght hy: Help my met die ghebeden voor my by Godt, op dat ick magh verlost worden van d' ongheloovighen die in Iudaea zin.

Wat seght ghys hier op : heeft Paulus hiermede injurie aan Godt ghedaen / ote niet ? Ghys moet segghen dat neen / andersins sout ghys dien grooten Apostel plichtigh macken van grobe misdaeden : Wel aen nu moet ghys niet bekennen dat het versoecken van bystand ende ghebeden om jet te verkrighen van Godt / eene sekere soortte van aenroepiugh is ? Beghe ghys dat neen / waerom niet / aenghesien dat dit versoeck niet anders en is als jemandt veroepen of toe-roepen ? Seght ghys dat iae ? soo maerk ick van dit argument : Paulus heeft geroepen om de ghebeden en bystant (want hy seght / bidt voor my, Help my) van de gelooibighen die noch sterfijck ende sondarighe menschen waren / inde nochtans en heeft hy hiermede gheene injurie aan Godt ghedaen. Ergo veel meer magh men dit doen sonder injurie Godts / ten opsigte vande gelooibighen

Als se nu onsterlyck / bezijdt van alle sonden / en ghelucksaligh zyn.

Daer hebt ghy nu de aentoepinghe Pauli / ende samen de onse / die meer verschilt van de aentoepinghe Godts / als Godt selve verschilt van de menschen en Heylighen.

Al wat ghy voordert noch pzaet Pag. 26. van Christus / dat hy onsen middelaer is / onse voorspatte by den vader / ende sooo voort / stemmen wy alremael toe / maer ghy / noch alle uwe ghelycke / en zyt niet machtig daer upp te besluyten dat men de Heylighen niet aentoepen en magh op die maniere ghelyck nu geseyt is.

Ick komme tot het eerst der beelden. Hier teghen en heb ic ghy niet meer als een schijftuer-plaets ghestelt / maer slecht sonder eens aen te sien waer van dat Godt spreekt / ofste hoe uwen Bybel dit heest verklaert : Doch / (ghelyck ick over al mercke) ghy zyt wijszer als uwen Bybel : uwe schijftuer-plaets is doel. Ghy en sult u voor de beelden niet buygven , noch haer dienen. Exodi 20. 5.

De questie is of Godt hier verbiedt alle beelden / (gheene unghenomen) te eeran / ofste te dienen?

Tis sekier dat neen : Want hy en verbiedt gheene eere noch dienst te doen / als voort die beelden die hy verbiedt te maeken :

Maer de Calvinisten self moeten bekennen dat hy hier niet alle beelden verbiedt te maeken :

Ergo sy moeten bekennen dat hy hier niet en verbiedt eere ende dienst te doen voort alle beelden.

Dat de Calvinisten moeten bekennen dat hier niet alle beelden verboden en wozden / blykt eerst upp haere ghewoonte / want sy hebben niet er daet enige beelden niet asleen in haere huyzen / maar oock op haere preeckstoelen.

Blykt 2. upp haere egghen bemerkinghen die se op die voortseide schijftuer-plaets ghestelt hebben / also waer sy segghen Nro: 6. dat Godt hier verbiedt de beelden van de sonne, maene, sterren, voghelen, menschen, viervoetige of kruypende dieren, visschen, slangen,

gen, draken, Crocodillen, en schilt-padden.

Onder dese beeldien en vnde ick niet verboden te zijn
te beeldien der Heylighen ofte vande ghene die gelucke-
lygh zyn in den hemel: Want al hoe wel dat Gode
hier verbiedt oock beeldien te maeken van al wat in den
hemel is, nochtans en wozdt hier dooz den hemel niet
anders verstaen als de locht, ende niet den oppersten
hemel der salighen die ghemeeenlyck uytghedzuckt
wozdt in het out Testament met dese woorten: Hemel
der hemelen, ende de locht, alleen met dit woordcken
hemel, gheleyk men op hondert en hondert plaatzen
kan sien: daerom segghen de Calvinisten seer qualijck
in haere woordende bemerkinghe dat hier oock verbo-
den wozden de beeldien der Enghelen.

Ergo dan / Gode en heeft hier niet verboden de
beeldien der Heylighen nochte der Enghelen: Want die
beeldien en sijn gheene beeldien noch vande sonne, noch
maene, noch sterren, noch voghelen, noch menschen &c.
Maer hy en heeft gheene eere noch dienst verboden
te doen als een die beeldien die hy hier in 't besonder
verbiedt te macken/ ende van de Calvinisten besonder-
lyck opghetelt woorden:

Ergo hy en heeft gheene eere noch dienst verboden
te doen ach de beeldien der Heylighen, nochte der En-
ghelen.

Dit blickt noch klaerder uyt andere plaatzen van
de schriftuere daer dit ghehoede noch meer verklaert
wozdt: Wilt ghy dan weten wat Gode enghentlyck
hier ghebiedt ofte verbiedt? leest maer Exodus 20. v. 23.
daer sult ghy binden dat Gode niet anders en verbiedt
als silvere ende goude Goden te macken.

Maer onse beeldien der Heylighen ofte der Enghelen
en sijn gheene Goden:

Ergo onse beeldien der Heylighen ofte der Engelen
en wozden van Gode niet verboden; vervolgens oock
niet haet eenighen dienst ofte eere een te doen: aenghes-
ien dat Gode niet in 't ghemeeen alle beeldien ver-
biedt te eeran ofte te dienen / maer alleen van die/
de welcke hy daer in 't besonder verbiedt / ende voog
Goden wozden ghehouden.

Maer ghy seght Pag. 27. Wi en bidden de Roomse
de beelden niet aen in haer selven gheconsiderert als
hout ende steen / noch de selve uytzuckelijck tot Go-
den macken / dien volghens daer in niet en begaen af-
goderye teghen het eerste ghebodt / soo begaen noch
tans afgoderye teghen het tweede ghebodt verhieden-
de gantschelyck de beelden te eeran of sich daer voor
vugghen / alsoo de selve interpretative ende by verklar-
inghe van saeken daer dooz tot afgoden wozden.

Dit is noch een bande plompste slaghen die ghe-
daen hebt : Want aenghesien dat ghy bekent dat w
niet en stryden teghen het eerste ghebodt om dat w
onse beelden niet en macken tot Goden / soo moet ghe-
dan oock bekennen dat in't eerste ghebodt gheene an-
dere beelden als van Goden verboden wozden / dien-
volghens dat Godt in het tweede ghebodt niet anders
verboden en heeft als dienst ende eere te doen aan de
beelden der Goden :

Maer nu bekent ghy dat onse beelden gheene beel-
den van Goden en zyn: Ergo nu moet ghe bekennē dat
Godt niet verboden en heeft aen onse beelden eere en
de dienst te doen : Hoe kunnen sy dan door die eere en
de dienst die w̄ haer doen / afgoden wozden ? Want
oste w̄ herkennē se te hogen als Goden / of niet ? Ghy
en kont nu niet segghen dat w̄ se te hogen herkennen
booz Goden / (want ghy heeft nu datelyck het contra-
tie bekent) ergo w̄ en kunnen haer noch formaliter,
noch interpretative niet eeran / noch dienen als Goden/
Ergo onsen dienst en is noch formaliter, noch interpre-
tative, gheene afgoderye.

Taet uns nu hoozen of ghe noch meer sulche slaghen
hebt : Ghy seght Pag. 28, dat w̄ groote afgoderye be-
gaen met de aenbiddinche bande getonsacreeerde Ho-
fie / in / en vupten de Misze.

¶ Maer in is toch dese afgoderye gheleghen ?

Ghy antwoort om dat w̄ het broodt aenbidden,
dit is immers de waerheyt ghespaert : Wan-
t w̄ ghelooben / ende hebben dus sentmael de Calvioisten
hier in overtuight / dat'er gheen broodt meer en is /
hoe kunnen w̄ dan broodt aenbidden ?

ghy

Ghy seght: Dat dit eene dwalenende opinie is/ ende
dat het ons van gheene afgoderge behyden en kan/
want dat wy beter behoozden te weten.

Wat moeten wy weten?

Dat'er gheene veranderinghe / seght ghy / van
hoop in't lichaem Christi en is.

Wie seght dat? Ghy / en uws ghelycke/ ist daerom
vaer / weet ghy dan niet dat ghe al te laet inde we-
reld ghekommen /yt om ons te leeren / ende dat ghe
nogt upe de Schriftuere en hebt kunnen aenwijzen dat
Christus of syne Apostelen / ofte Evangelisten erghens
gheten hebben dat hy gaf eene figuere ofte teeken
ins lichaems / en wilt ghplieden ons komen leeren?
Doch hier-naer heeder daer van.

III. ARTIKEL.

Onwetentheyt van Daniel aengaende de Rechtveerdigh-mackinghe.

De questie is hier/ of wy dooz onse goede werken
in den staet van gracie ghedaen / den hemel kon-
nen verdienien / of niet / wy segghen dat ja/ en ghy
seght dat neen / Maer hoe sult ghy uw' segghen pro-
beren?

Ghy stelt ons eenen hoop schriftuer-plaerten vooy/
allernlyck aenwijsende de Capittels en verssen, misschien
om dat men niet en sou sien dat'er niet reue van alle te
proposse en diene.

Voor eerst dan / wy stemmen u toe al wat Paulus
seght Rom: 3. 24. 25. 28. Item Cap. 5. v. 9. 10: Want
hier enseght Paulus niet anders / als / ofte dat de Hey-
dinen gherectbeerdight woorden / om niet , uyt genade,
sonder de werken: Niet wonder / want soo lanck als
in Heydinen waren / dat is / huyten hei waere geloof/
en kostten alle haere werken voock de beste/ niet haer-
en om haer te henghen tot het waere gheloof ende
rechtveerdighedt; oversuler dat se daer toe gekomen
waren was uyt lautere ghenade / sonder haer were-
ken: